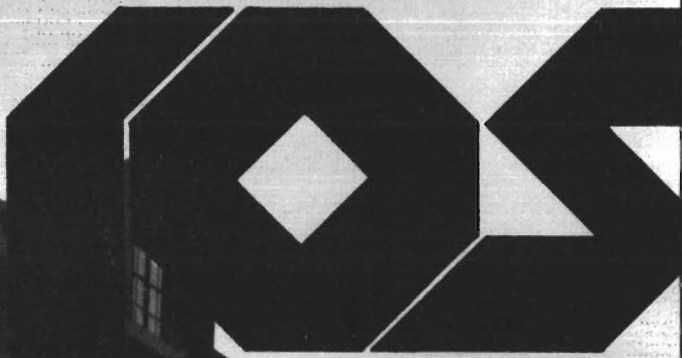

124

1985

de RLES

Y

**BLAD VAN DE ECONOMISCHE
FACULTEIT AAN DE
UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM**

REDACTIE

Ruben Bergkamp
Esther Bijlo
Koos Boering
Gosia Bos-Karczewska
Adriaan Dorresteyn
Marleen Janssen Groesbeek
Marcel Klopper
Marcel Michelson
Ruurd Mulder
Paul Windt

ADRES

Jodenbreestraat 23
kamer 2386
1011 NH Amsterdam

telefoon: 525 2497

Adreswijzigingen:

Studentenadministratie
Jodenbreestraat 23
1011 NH Amsterdam

Reacties

De redactie stelt zich open voor reacties,
behoudt zich echter het recht voor deze in
te korten.

REDACTIONEEL

Natuurlijk zijn jullie welkom, eerstejaars, maar weten jullie nou wel goed, waar jullie aan begonnen zijn. Is het eigenlijk niet zo, dat jullie door de zoete praatjes van een gewiekste studie-adviseur onze wat grauwe tempel van wetenschap zijn binnengelokt?

Want, dit even onder ons, het kon nog wel eens tegen gaan vallen. In het algemeen zullen jullie geconfronteerd worden met etterig gemier, dat volstrekt irrelevant is voor het oplossen van enig wereldprobleem. Bovendien, dat zullen jullie ook nog wel merken, economen weten weinig, en als ze iets weten, dan weten ze het lang niet zeker.

Nu realiseren wij ons ook wel, dat heel wat van jullie absoluut geen enkele boodschap hebben aan wat voor wereldprobleem dan ook. Velen van jullie willen zo gauw mogelijk en het liefst zonder het verrichten van enige geestelijke arbeid hun doctoraal halen. Maar, als dat je streven is, waarom dan geen rechten gekozen, daar heb je altijd wat aan, of bedrijfskunde?

Dus nogmaals, eerstejaars, jullie zijn welkom, doch gedenk de woorden van J.C. Bloem: 'In droefheid eindigt, wat in hoop begon'.

ADVERTENTIES

Advertentietarieven zijn op aanvraag
verkrijgbaar.
Opdrachten bij voorkeur schriftelijk aan de
redactie richten.

Voor telefonische inlichtingen:

(020) 525 2497 - 525 4134

(020) 127568 (Ruurd Mulder)

Rostra verschijnt gemiddeld acht keer per
jaar in een oplage van 2500 exemplaren.

INHOUD

De RLES-lobby, MM	pag. 3
De gebreken van de propedeuse, EB	pag. 6
Kroontjespen en vloei, Belderok	pag. 6
Economisch onderwijzen, AD	pag. 7
Heineken, RB	pag. 9
Hoe radicaal is Monica Triest?, RM	pag. 10
Ekonomen zijn een beetje gek, Hugo Keuzenkamp	pag. 12
Raad & Daad, MM	pag. 15

COVER

Dick van Hell

DRUK

Kaal Boek, Nwe Herengr. 61, Amsterdam.
telefoon: (020) 262 908

Een bijna verzwegene rebellie

De RLES-lobby

Wat bracht een vijftiental beschaafde bestuurders tot een zo grote woede dat ze de strijd met het College van Bestuur aanboden? Hoe kregen ze uiteindelijk de universiteitsraad voor hun kar gespannen? En waarom zweeg Folia? Een reconstructie.

De invoering van de assistenten-in-opleiding (AIO) bracht zo z'n eigen problemen mee. Net zo als de eerdere twee-fasen programmering, de wijziging van het universitair rangstelsel, de nieuwe voorwaardelijke onderzoeksfinanciering en de taakverdeling en -concentratie operatie hadden gedaan. Elk van deze wijzigingen werd met open geest tegemoet getreden. Afwegen van argumenten, prioriteitenlijstjes, rekenmodellen en commissies. Zoals dat hoort binnen de universitaire besluitvorming. De optelsom van al deze vruchten van drie jaar Deetman-bewind werd echter te gortig. Berekeningen toonden aan dat de bèta-faculteiten (natuurwetenschappen) ten koste van andere faculteiten groot werden gehouden. Daardoor konden de overige faculteiten hun personeelsbestand niet laten groeien en moesten ze soms zelfs met minder personeel de steeds groter wordende groepen studenten onderwijzen.

Alarm

Het was op deze faculteit waar de berekeningen van *dr. R.K. Knaack* en *mr. H.J.C. Cosijn* het bestuur er toe bracht een 'alarm overleg' te organiseren. De besturen van Rechten, Letteren en Sociale Wetenschappen werd een uitgebreide brief met uitnodiging verzonden. Op 11 april kwamen de besturen in het Mau-poleum bijeen.

Het leek wel een praatmiddag van een getergde mannengroep. Vrijelijk werden de frustraties omtrent het contact met het College van Bestuur (het zogenaamde 'Periodiek Bestuurlijk Overleg') en de gevolgen van de eerder genoemde wijzigingen gespuid. Vooral de invoering van de AIO moest het ontgelden. De assistenten-in-opleiding werden in de rekenmodellen geacht de plaatsen van tijdelijk personeel over te nemen. Een AIO is immers ook een tijdelijk personeelslid: hij/zij blijft maximaal vier jaar in functie.

Het huidige tijdelijk personeel bestaat enerzijds uit student- en kandidaatsassistenten en anderzijds uit personeel dat is aangenomen op arbeidscontract. Voorheen werden jonge onderzoekers eerst gedurende een proefperiode van een aantal jaren aangesteld 'met uitzicht op vaste dienst'. Wanneer nu de proefperiode naar tevredenheid was afgerond dan werd men automatisch vast personeel. Zo'n vijf jaar geleden liet het College van Bestuur weten dat er alleen nog maar op arbeidscontract mocht worden aangenomen. Strikt formeel moeten die contracten steeds al dan niet verlengd worden en een komende inkrimping in het personeelsbestand kan zo-

doende plaatsvinden door de contracten *niet* te verlengen. Zo kan een reorganisatie uitgesteld worden: er vallen immers geen ontslagen.

De besturen van de vier faculteiten zijn het met die redenering niet eens. Wie volgens de strikt formele normen 'tijdelijk personeel' is wordt door hen soms gezien als een zeer gewaardeerde kracht. Gewaardeerde krachten laat je niet zomaar gaan.

Voor de Rechten en Economische faculteit komt daar nog bij dat de hen, volgens model, resterende personeelsleden niet in staat kunnen worden geacht om de eerst-fase opleiding te verzorgen en de onderzoeksverplichtingen na te komen. Een dag heeft maar vierentwintig uren.

Daar komt ook nog bij dat de Tweede Kamer inmiddels heeft besloten dat de studentassistenten niet geheel mogen verdwijnen.

Oorzaak

De besturen kennen ook de reden van deze sombere vooruitzichten. Vooral *dr. Simon Dik*, decaan van de Letterenfaculteit, wist dit welbespraakt naar voren te brengen; de bèta-faculteiten worden al jaren door het College de hand boven de hoofden gehouden.

De bèta-faculteiten kennen namelijk al een groot aantal jaren een teruglopend studentenaantal, terwijl dit bij de RLES-faculteiten (Rechten, Letteren, Economie en Sociale We-

tenschappen) groeit. Binnen de oude rekenmodellen hield een teruglopend studenten-aantal in dat een faculteit formatieplaatsen (= personeel) verloor. Dit gebeurde ook, maar zeer traag. Om de afbouw van de bèta's te mitigeren, en zo gedwongen ontslagen te voorkomen, werd een maximaal teruglooperpercentage in acht genomen. De bèta's dienden 2% per jaar in personeel te krimpen waardoor, ceteris paribus, de alpha's slechts 2% konden groeien. In de begroting van 1981 valt vervolgens te lezen dat de *hele* universiteit 3,53% moest inkrimpen. De vraag deed zich toen voor of de bèta's dan bijvoorbeeld $2 + 3,53 = 5,53\%$ moesten teruglopen. Het College stelde toen van niet. Het College wenste, koste wat het koste, gedwongen ontslagen te voorkomen en terugloop van personeel via natuurlijk verloop te laten plaatsvinden. Ze ging de 2% norm voor alle faculteiten hanteren, waardoor de groei van de alpha's werd tegengehouden.

Toen kwam de voorwaardelijke onderzoeksfinanciering (VOF), een systeem dat onderzoeksformatie niet langer koppelt aan studentenaantallen, maar aan geslaagde onderzoeksprojecten. Wie in staat blijkt goed onderzoek te vervaardigen mag onderzoeksplaatsen houden en krijgt er wellicht zelfs bij. Wie matigt tot slecht presteert raakt plaatsen kwijt.

Het lijdt uiteraard geen twijfel dat een faculteit met steeds minder studenten en praktisch ongewijzigd personeel méér aan onderzoek kan doen dan een faculteit met een groeiend aantal studenten en praktisch ongewijzigd personeel. Daarom werd de stelling van de bijeenkomst: *de voorwaardelijke financiering redt de bèta's en nekt de RLES.*

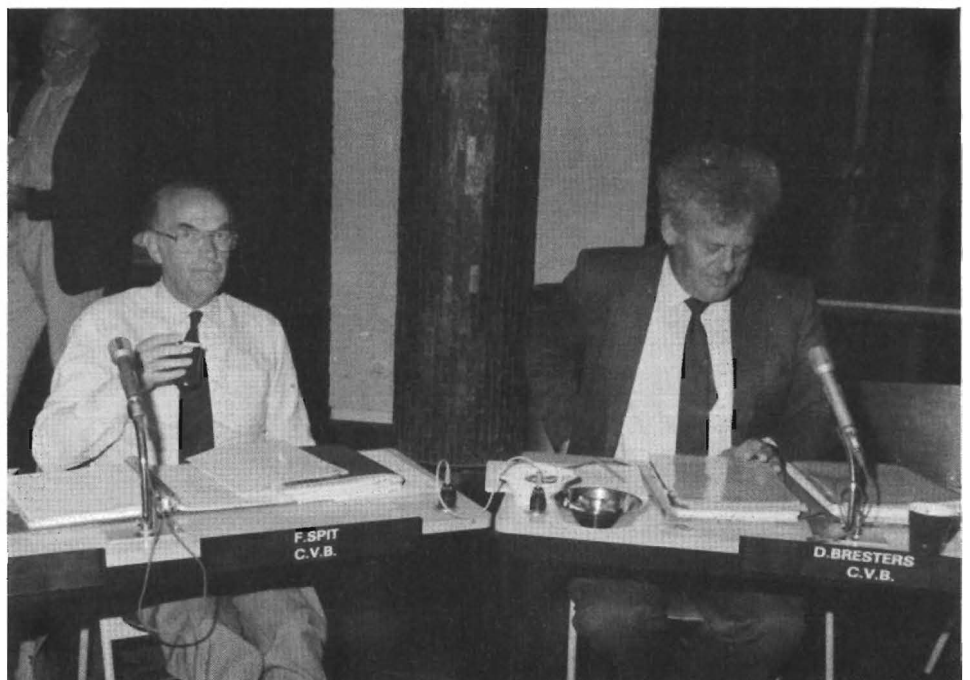

Foto: Hr. Arzbach

Normen

Er is nog een aspect aan het ongenoegen van de bestuurders. Dit betreft de *onderwijsnormen*. Binnen de universitaire modellen wordt onderscheid gemaakt tussen drie clusters van faculteiten: de alpha's, de gamma's en de beta's. Daarbij krijgen de beta's het meeste personeel per student en de alpha's het minst. Er zijn vele discussies gevoerd over de rechtmatigheid van de verschillende sleutels. Even zovele malen werd geconstateerd dat die verschillen *onrechtvaardig* waren. Om de concept-begroting 1979 van de UvA te citeren (blz. 27) 'De parametercommissie ging ervan uit dat met behulp van curriculumprofielen de *vergelijking* tussen de onderwijstaak van de verschillende studierichtingen bespreekbaar kon worden gemaakt, ten einde de formatieverdeling te kunnen baseren op *gelijkwaardige* ondersteuningsmogelijkheden van de docenten voor de student.'. Een mooi streven. Op basis van het rapport van de 'parametercommissie' werd een commissie van zes deskundigen ingesteld (de commissie van zes) die zelfs verder ging in haar aanbevelingen: 'De ondersteuning van de student door de docent kan in alle studierichtingen gelijkwaardig zijn. Alleen *aantoonbare noodzakelijke aanzienlijke afwijkingen* zouden daarbij tot aanpassingen in de vorm van 'opslagen' kunnen leiden.' (concept-begroting '79, blz. 29). Een nog mooier streven.

Het College stelde vervolgens dat die uniforme normen er nog niet waren en dus niet konden worden toegepast. De rapporten verdwenen in de ladenkast. De RLES herinnert zich de rapporten en stelt, wederom: *er dienen gelijkwaardige onderwijsnormen te komen*.

Brief

Op de donderdag van de actieweek waarin studenten uit protest tegen de studiefinancieringsplannen enkele universiteitsgebouwen blokkeerden - 3 mei -, kwam de RLES bijeen op de Faculteit der Sociale Wetenschappen aan de Herengracht. Tegen de verwachting in was dit gebouw niet bezet, en daardoor kon de RLES-actie doorgang vinden. Ter tafel lag een concept-brief die namens de vier faculteiten aan het College van Bestuur zou worden gezonden. In keurige termen werden vier stellingen geponeerd en vier eisen gesteld.

De stellingen eerst:

- A. Het verdelingsmodel (AIO) leidt tot een wanverhouding tussen de categorieën wetenschappelijk personeel (WP) in vaste dienst en in tijdelijke dienst op onze faculteiten.
- B. Het verdelingsmodel leidt tot een wanverhouding tussen onderzoek uitgevoerd door WP-vast en onderzoek uitgevoerd door AIO's.
- C. Het verdelingsmodel leidt tot een wanverhouding tussen de tijd beschikbaar voor onderwijs en tijd beschikbaar voor onderzoek door WP vast.
- D. Het invoeringsmodel leidt ertoe dat door de invoering van AIO's (extra) ontslagen onder het wetenschappelijk personeel in vaste dienst zullen moeten vallen.

Dit alles werd geïllustreerd door tabellen en

Jurgen Boot (midden) Foto: Hr. Arzbach

berekeningen. Vervolgens de eisen.

1. evenredige verdeling van AIO's over de faculteiten met als basis het aantal afgestudeerden.
2. een voor alle faculteiten gelijke verhouding tussen WP-vast en WP-tijdelijk.
3. een gelijke verhouding tussen onderwijstaak en onderzoekstaak van het WP-vast in alle faculteiten.
4. gelijke staf/studentenratio's voor alle faculteiten.

Gelijkheid alom.

Verder werd een gesprek met het College aangevraagd.

De brief, die een ongebruikelijk sterk protest inhield, van de vier faculteiten die gezamenlijk 75% van de studenten en 50% van het personeel huisvesten werd ook naar Folia verzonden.

De RLES kon best wat publiciteit gebruiken, zowel naar het College toe als drukmiddel, als naar de faculteiten toe om te laten weten wat de besturen deden. Van Folia werd verwacht dat ze 'wel voor een rel zou voelen' en gretig zou publiceren. Hoe anders pakte het uit. Folia besloot te zwijgen.

De reden daarvan is nooit officieel gegeven, maar in een licht-alcoholische stemming deelde Folia-redacteur *Paul Damen* me op een avond mee dat het 'te weinig anti-beta' was. Hij wou bloed zien voor hij zou schrijven. Vervolgens trachtte hij mij en m'n gezelschap dronken te voeren om aan de naam van de hoogleraar emancipatiebeleid te komen, wat toen nog geheim was. Maar dit terzijde.

Antwoord

Het antwoord bleef niet lang uit. Op maandag 13 mei werd een RLES-delegatie ontvangen door College voorzitter *Jos van Kemenade*. Voor deze faculteit zaten *prof. mr. C.A. Boukema* en *Cosijn* in de delegatie. De politicus Van Kemenade hoorde de verbalgen bestuurders aan en wist ze met een warrig verhaal noch te bruskeren noch iets toe te zeggen. De enige duidelijke boodschap die hij gaf was: probeer maar bij de universi-

teitsraad je recht te halen. Op 10 juni verzond het College een brief ter antwoord op de RLES-brief. De bezwaren werden onder tafel geschreven en gesust, en de eisen werden terzijde gelegd.

Het bovenvermelde feit dat de Rechten en Economie faculteit niet voldoende personeel zouden overhouden om en de eerste fase opleiding te verzorgen en onderzoek te verrichten werd afgedaan met een optische truuik. In het rekenmodel werden voor deze twee faculteiten de 'regelgrenzen' opgehoogd. Een AIO in deze twee faculteiten moet straks méér onderwijs geven en minder onderzoek doen. Probleem opgelost? Nee, want nu kan een AIO amper in vier jaar promoveren en als een AIO niet promoveert raak je die personeelsplaats doodgewoon kwijt. Op de RLES bijeenkomst in de Letterenfaculteit werd ongenoegen uitgesproken over het antwoord van het College en werd een nieuw actieplan opgesteld; doel werd het wijzigen van OP-VI, middel werd het bewerken van de universiteitsraad. OP-VI is de codenaam van het zesde ontwikkelingsplan van de universiteit. Dit plan wordt jaarlijks door het College opgesteld en door de universiteitsraad vastgesteld en behelst een middellange termijnplanning. Het OP-VI handelt over 1986-1990.

Besloten werd om alle universiteitsraadfracties aan te schrijven, hen het verhaal te vertellen, hen uit te nodigen voor overleg.

Dat overleg vond in juni plaats. Eerst in de Rechtenfaculteit, waar alle fracties behalve Obas en PP verschenen. PP verzocht om een andere afspraak en werd later in het Maupoleum ontvangen.

De raadsleden waren onder de indruk van de gecoördineerde actie en zagen zelf ook in dat verandering nodig is. Vooral het gesprek met PP-voerder *prof. dr. S.K. Thoden van Velzen* (Progressief Personeel) was verhelderend. Hij verzag het probleem in wat breder historisch perspectief en voorzag ook de grote weerstand van beta's indien te radicale stappen werden gezet. Afsproken werd een tekst voor een *amendement* op te

Thoden van Velzen (links)

Foto: Hr. Arzbach

stellen waarin het College verzocht zou worden een commissie in te stellen die zou moeten onderzoeken hoe een meer gelijkwaardige toedeling van onderwijs- en onderzoeksplaatsen kan worden bewerkstelligd.

Schorsingen

Op 2 juli kwam de universiteitsraad in vergadering bijeen om het OP-VI te behandelen. Op de agenda stond een kleine honderdtal amendementen, waaronder twee die op RLES betrekking hadden. Eén was afkomstig van de *Faculteitenlijst* en was min of meer gedictieerd door S. Dik van Letteren. De ander was van de ASVA/JFAS/AGE combinatie. Na vier uur vergaderen, het was inmiddels tien uur 's avonds, kwam de UR bij de RLES amendementen. De raadsleden gingen er even strak voor zitten. Zowel AUB-woordvoerder *prof. dr. W.F. Heynemeijer* (Sociale Geografie) als de genoemde Thoden van Velzen spraken over 'het belangrijkste amendement van deze avond'. Het faculteitenlijstamendement werd vlot verworpen. Het andere amendement nam langere tijd in beslag. JFAS-woordvoerder *Jurgen Boot* kreeg al snel in de gaten dat zijn amendement een te kleine steun zou krijgen. Hij verzocht daarom een schorsing om te overleggen. De weerstand in de UR kwam voornamelijk van, uiteraard, betamensen die de directe koppeling tussen studentenaantallen en onderzoeksruimte te gevaarlijk en onwenselijk vonden. De spanning werd daarenboven verhoogd doordat het collegelid *prof. dr. D.W. Bresters* de raad ten zeerste afraadde het amendement aan te nemen. Meerdere schorsingen volgden, het amendement werd stukjes bij beetje gewijzigd om uiteindelijk door de raad te worden aangenomen.

In een tussentijdse versie van het ontwikkelingsplan, uitgegeven in augustus, waarin de amendementen zijn verwerkt, valt nu op bladzijde 20 te lezen: 'Mede naar aanleiding van de discussie over de invoering van AIO's is door een aantal faculteiten aangedrongen op een hernieuwde discussie over de middenverdeling over de faculteiten. Vooral wat betreft de clusterratio's en de verdeling van de onderzoeksruimte.

Voor 1 december 1985 zal een gemengde werkgroep (faculteiten en centrale diensten) een rapport opstellen over de mogelijkheden van een nieuw middelentoewijzingssysteem dat uitgaat van een meer gelijkwaardige behandeling van de faculteiten door meer dan thans rekening te houden met de aantallen onderwijsvragende studenten.

Voorts zal in het rapport worden aangegeven hoe de nieuwe modeluitkomsten kunnen worden bereikt. De resultaten van de werkgroep zullen na behandeling door het centraal bestuur worden verwerkt in OP-VI. Het centrale bestuur is het College en de UR. OP-VI handelt over de periode 1987-1991 en komt voorjaar 1986 in de universiteitsraad. Een schoon resultaat.

Adder

Er zat nog een adder onder het gras. Het OP-VI was nog niet aangenomen. Tijdens de vergadering van 2 juli was er één amendement waarover de stemmen tot tweemaal toe staakten, waardoor het amendement naar een volgende vergadering werd verschoven. In een brief, gedateerd 9 augustus, schreef het College aan de leden van de UR dat zij inmiddels een 'werkgroep onderwijsnormen' had ingesteld. Tevens gaf zij een taakomschrijving aan de commissie mee. Daar stond onder andere in dat de commissie uit diende te gaan van een constante voorwaardelijke financierings(VF)ruimte bij de faculteiten.

Gebruikmakend van de nog niet definitieve status van het OP verzocht zij de raad tevens het amendement 32, het RLES-amendement, te wijzigen. Wederom wilde het College het gedeelte dat op onderzoek sloeg er uit halen.

In de UR-vergadering van 27 augustus trok *drs. F.T.M. Klijn* (AUB) tegen het College van leer. Hij vond het onjuist om de niet-definitieve status van het OP te misbruiken om de UR op een amendement te laten terugkomen. Wanneer het College dit punt zo belangrijk vond dan moet zij het hele OP maar terugtrekken. Dit laatste deed het College uiteraard niet. De meerderheid van de UR vond dit ook niet nodig. Men steunde het wijzi-

gingsvoorstel met 23 stemmen voor, 5 tegen en 2 onthoudingen.

Na afloop stelt Klijn, nogal verbolgen, als één van de tegenstemmers dat hij teleurgesteld is over het optreden van het College en ook ASVA/PP. Deze laatsten zouden zijn omgegaan.

Klijn trekt uit de woorden van collegelid Spit de conclusie dat hij over drie maanden pas weer de kans heeft om ook de verdeling van onderzoeksruimte ter discussie te stellen. Hij neemt zich dit dan ook heilig voor. Het enige positieve punt vindt hij dat momenteel de alpha en gamma faculteiten ieder twee leden voor de cie. mogen noemen. Dit was er één.

Erna van der Weerd (AGE), die zich van stemming onthield, spreekt tegen dat ASVA/PP zou zijn omgegaan. Volgens haar zijn er voldoende openingen om intern de verdeling van onderzoeksruimte ter discussie te stellen. Het OP is een stuk dat naar de minister gaat en daarin moet je geen mogelijkheden scheppen voor de minister om de universitaire VF-ruimte aan te tasten.

Ook het collegelid *mr. F.L.M. Spit* vind dit argument zwaar wegen.

Wanneer ik hem vraag of hij de stelling van RLES - dat er op het moment van invoering van de VF een scheve onderzoeksformatie was, die nu genormaliseerd is - verwerpt of afhankelijk wenst hij niet direkt te antwoorden.

Hij stelt ten eerste dat de UvA moet voorkomen dat Den Haag argumenten in handen krijgt om de VF-onderzoeksruimte aan te tasten, ten tweede dat het een kenmerk van de VF is dat zij studentonafhankelijk is.

Hij haast zich daaraan toe te voegen dat als de commissie bij haar onderzoek naar de verdeling van onderwijsruimte- en onderwijsgebonden onderzoeksruimte ontdekt dat de RLES-stelling klopt, dat er dan gekeken kan worden wat de consequenties dienen te zijn. Op mijn vraag op welke termijn die consequenties vorm kunnen krijgen antwoordt hij: 'Daar heb ik nog geen mening over, we wachten eerst het rapport van de commissie af. Dat komt over drie maanden, dan zien we verder.'

Zoals dat hoort binnen de universitaire besluitvorming.....

MM

Milieukunde

Inschrijving bij/keuzevak milieukunde 85/86 is geopend!

Tijd: 8 januari - 27 juni 1986. Studielast is 600 uur (3 dagen per week). In het programma staat het, in interdisciplinair samengestelde groepen (±8 studenten) onder begeleiding van een kandidaatassistent, leren samenwerken aan oplossingen van actuele milieuproblemen centraal. Het centrale thema is dit jaar 'energieproblematiek'.

Inlichtingen, programma en opgave bij het secretariaat van de vakgroep, Plantage Muidergracht 14, 1018 TV Amsterdam, tel. 020-522.3206.

Voorlichtingsmiddagen: 9 oktober en 21 november 1985 om 15.00 uur, zaal 0.05, Plantage Muidergracht 14, Amsterdam.

De gebreken van de propedeuse

Wat vinden studenten van het onderwijs op de economische faculteit? Een vraag die moeilijk te beantwoorden is omdat onderzoek daarnaar groten-deels ontbreekt. Er is weliswaar een evaluatie van de propedeuse maar die is nog niet afgerond. Hier vast de ervaringen van een eerstejaars.

Een jaar onderwijs volgen aan de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam is ruim voldoende om je ijzersterke motivatie te zien verdwijnen en je vertwijfeld af te vragen waar je eigenlijk mee bezig bent. Waarschijnlijk is het aan mijn leergierigheid en een jaar onderwijs aan een andere universitaire instelling te danken dat ik ook dit jaar weer regelmatig het Maupoleum zal betreden. Dit is in ieder geval geen verdienste van degenen die verantwoordelijk zijn voor de vorm en inhoud van het onderwijs in de propedeuse. Ik heb sterk de indruk dat onderwijs een niet erg geliefde bezigheid is van de wetenschappelijke staf, wat tot uiting komt in ongeïnspireerde colleges en een slechte verzorging van het lesmateriaal. Natuurlijk is dit een generalisering en geldt dit niet voor alle docenten en voor alle boeken en diktaten, maar mijn mening over het onderwijs is over het algemeen een weinig positieve.

De syllabi van Bedrijfs 1 en 2 bijvoorbeeld zijn in slecht Nederlands geschreven. Er worden lange, onoverzichtelijke zinnen gebruikt en de begrippen worden omslachtig uitgelegd. Het zou niet meer dan normaal moeten zijn dat een universitair docent zich goed kan uitdrukken in de Nederlandse taal. Bovendien

moest er in de uitwerkingen van Bedrijfs 2 een aantal uitkomsten verbeterd worden omdat de ene docent het anders schijnt te doen dan de andere. Het boek 'Beschrijvende Statistiek' wat bij Statistiek 1 werd gebruikt is geen goed boek. De opbouw is niet logisch en definities zijn moeilijk terug te vinden. Het boek wordt dan ook dit jaar vervangen door 'Statistical Methods' wat ook bij Statistiek 2 en 3 wordt gebruikt. Een prima idee, maar waarom hebben wij dan toch dat slechte boek moeten gebruiken terwijl 'Statistical Methods' al jaren in de handel is? De uitwerkingen van de opgaven in de syllabus van Statistiek zaten vol fouten. Er wordt nu aan een verbeterde versie gewerkt maar waarom laat je 350 studenten werken met een syllabus die niet correct is?

De colleges van Statistiek 2 waren goed, maar Statistiek 1 werd op een wel zeer ongeïnteresseerde wijze gegeven. De docent scheen het, net als die van Bedrijfs 1, allemaal erg vermoeiend te vinden. Bij Bedrijfs 2 lag het tempo zo laag dat je het zelfs kon volgen als je nog nooit de syllabus had ingekeken en het vak Boekhouden werd ontzettend warrig gegeven. De hoorcolleges in de Roetersstraat waren verre van ideaal maar de

studenten maakten het de docenten ook wel moeilijk hun verhaal behoorlijk te vertellen. De woorden 'rooie vrouwen' schijnen erg grappig te zijn en zo nu en dan zeilden vliegtuigjes door de zaal.

Het systeem van de referaten vind ik op zich een goed systeem maar het is jammer dat het schriftelijk rapporteren en het gebruik van een universiteitsbibliotheek niet wat gestructureerder wordt onderwezen. Aan de Landbouwhogeschool in Wageningen is schriftelijk rapporteren en literatuuronderzoek een apart vak. Dat vind ik zinvoller dan de student maar wat aan laten rommelen, wat ook bij sommige keuzevakken gebeurt.

Ik heb een aantal voorbeelden gegeven die ik typerend vind voor de houding tegenover onderwijs op deze faculteit. De docenten vinden het kennelijk niet nodig meer tijd aan het onderwijs te spenderen. Ze draaien een diktaasje in elkaar, steken hier en daar een verhaaltje af en maken tentamens die verdacht veel weghebben van vorige tentamens. Maar wat is nou eigenlijk het doel van wetenschappelijk onderwijs? Is dat zo efficiënt mogelijk overbrengen van zo veel mogelijk feiten en technieken op een zo groot mogelijke groep mensen? Ik denk het niet. Wetenschappelijk onderwijs moet je aanzetten tot nadenken en je kritisch leren bestuderen en analyseren. Het moet een beroep doen op je intelligentie en niet alleen op je vermogen iets uit je hoofd te leren. En dat het zoveel beter kan dan op deze faculteit heb ik vorig jaar op de Landbouwhogeschool ervaren. Het onderwijs was veel gevarieerder, de diktaten beter verzorgd en de docenten zetten zich veel meer in. Iemand moet mij maar eens uitleggen waarom dat op deze faculteit niet zou kunnen.

EB

Kroontjespen en vloei

Borden wassen in het Hilton, aardbeien plukken, Donald Ducks rondbrengen of goochelelen op het Stationsplein. De student is bereid alles te doen in de ene helft van zijn vakantie om het verdiende geld in de resterende helft in een ver vreemd land weer uit te kunnen geven. Ook ik zag mij genoodzaakt mijn reserves aan te vullen met het voor de kinderbijslag toegestane bedrag. Door een nogal gecompliceerde relatie met één van de werknemers kon ik vier weken werken op een kleine bank aan een Amsterdamse gracht. Op het eerste gezicht weinig opwindend vakantiewerk maar het bleek er anders aan toe te gaan dan men van een commerciële instelling zou verwachten.

Iedere morgen betrad ik met de fiets aan de hand de dienstingang van het statige pand. Een groet aan de uiterst hoffelijke portier (ik

vond hem meer van een privé-chauffeur weg hebben) die zich elke middag in het kruiswoordraadsel van de Volkskrant verdiepte. Snel een bezoekje aan de kluis, na een druk op de bel mag je gewoon naar binnen, waar ik een metalen koffertje met cheques moest ophalen. Voor ik op mijn afdeling was, had ik al zeker acht keer goedemorgen gezegd en was het mij evenzovele malen toegewenst. Elke ochtend was het spitsuur bij de koffieautomaat die vond dat een pot koffie uit kopjes koffie met steeds tien seconden pauze moest bestaan.

Mijn taak bestond uit het maken van optellingen, het boeken van bedragen op allerlei formulieren, het controleren van rekeningnummers, stempelen en papieren wegbrengen en halen. Ontspannende bezigheden na alle stress van de laatste tentamenperiode.

De werkzaamheden kwamen elke dag langzaam op gang omdat bijna al ons werk van een andere afdeling moest komen.

Op de meeste afdelingen van de bank is het werk iedere dag hetzelfde. Elke dag moesten bij ons de overschrijvingen (even kijken wat Rijk de Gooyer voor zijn t.v.-reclame kreeg), de acceptgirokaarten en de transacties met andere banken verwerkt worden. Een dagelijks terugkerend routine die hooguit verstoord wordt door een verdwenen miljoen of een telex die maar niet binnen wil komen. Alle boekingen, optellingen en rekeningnummers worden meerdere malen gecontroleerd, want aan tijd ontbrak het ons in het geheel niet. De hele dag door wordt er dan ook veel gepraat en geroddeld.

Als de bank een personeelsbeleid heeft, is dit in ieder geval een zeer humaan beleid. Bij ieders aanwezigheid is er 's ochtends ruim tijd om de krant te lezen en 's middags mag ik na een potje klaverjassen anderhalf uur te vroeg weg. Bovendien wordt een aardig aantal vakantiewerkers aangenomen die zich

iang niet allemaal nuttig kunnen maken. Voor elke vakantiewerker wordt eenzelfde hoeveelheid administratie aangelegd als voor een gewone werknemer, wat personeelszaken een hoop tijd kost. 'We hebben het altijd al zo gedaan' schijnt de enige reden te zijn van een groot aantal handelingen met papieren en formulieren. Niemand vraagt zich af of het allemaal niet efficiënter zou kunnen. Alleen de secretaresses van de directeur maken gebruik van een tekstverwerker en computers zijn schaarse attributen in de bank. Brieven worden met verschillende systemen in gekleurde mappen opgeborgen, zodat ze in ieder geval nooit meer terug te vinden zijn. Toch heeft de bank een full-time organisatie-man in dienst, maar wat precies zijn bezigheden zijn is niet geheel duidelijk. De belangrijke mannen die bijna allemaal procuratiehouder zijn, zijn gemakkelijk te herkennen aan de 'pieper' in de broekzak. Het gerucht gaat dat heren van goede afkomst, hoewel niet de slimste thuis, het met de hulp van bovenaf nog heel ver kunnen

schoppen in de bank. Mijn chef zag eruit als een echte aristocraat en luisterde naar een dubbele naam. Tot in de puntjes correct gekleed, op zijn bureau een lederen schrijfset en een antieke tabakspot en licht geaffecteerd sprekend, deed hij me denken aan een 'real English gentleman'. Zijn dagvulling bestond onder andere uit het uitgebreid lezen van de Telegraaf, de Financial Times en de Frankfurter Allgemeine en hij voerde telefoongesprekken over de open Nederlandse golfkampioenschappen, Sail Amsterdam, de koersen en de rentepercentages. Alleen enkele procuratiehouders noemden hem bij de voornaam, voor de afdeling was hij meneer. Procuratiehouders schijnen ook anders te moeten zitten dan het gewone personeel. Ze zaten met hun door tennis en golf geplaagde ledematen op veel mooiere stoelen. Tussen de afdelingen zijn grote verschillen in de inrichting van de werkruimte. De ene afdeling heeft zeil op de grond, de andere laagpolig of hoogpolig tapijt. Hoe hoger de pool, hoe belangrijker de afdeling en bij een

hoogpolig tapijt horen telefoonstandaards, mooie archiefkasten en soms een echt houten bureau. De lunchpauze kan bij mooi weer in de tuin achter het pand doorgebracht worden. De tuin bestaat uit een gazon met symmetrisch geplaatste rozenboompjes. De bankjes rond het gazon zijn pas vernieuwd en hebben nu geen rugleuning meer. De vorige bankjes leenden zich uitstekend voor een onderuitgezakte houding, wat de directie een doorn in het oog was. Het personeel kan nu alleen nog rechtop zitten, want het gras is verboden gebied.

Het is me een raadsel hoe zo'n bedrijf toch blijft draaien. Als ik het jaarverslag mag geloven is er vorig jaar zelfs meer winst gemaakt dan het jaar ervoor.

Ik zou er niet aan moeten denken de rest van mijn leven in het bankwezen te moeten slijten, maar deze maand werken was wel érn van de beste vakantiebaantjes die ik ooit gehad heb.

Belderok

Ekonomisch onderwijzen

werkgroepsysteem FEW verdwijnt

Vlak voor een stortbui de tuin nog even met een sproeiertje bewerken. Doceren aan de universiteit blijkt hiermee grote overeenkomsten te vertonen. Wat ieder al wist is door een groot empirisch onderzoek bevestigd: er wordt pas écht gestudeerd voor een tentamen als de docent al met vakantie is of weer met onderzoek bezig is. Voor een beetje econoom zou deze verspilling van onderwijsenergie een gruwel moeten zijn. Desondanks doet de FEW het niet beter, handiger zo u wilt, dan de leidse fakulteiten die bij onderzoeker Crombag c.s. op de testbank lagen.

historisch raadsbesluit

Meer dan voldoende aanwijzingen voor de ontstellende inefficiëntie van ons onderwijs liggen opgetast in diverse recente rapporten van onderwijscommissie en van onderwijsadviseur Oostendorp. Samen met de stagnerende studievoortgang - de student doet bijvoorbeeld gemiddeld ruim anderhalf jaar over het eerste cursusjaar - was dat aanleiding voor het historische raadsbesluit van dit voorjaar om met ingang van 1 september 1986 het werkgroepsysteem los te laten. Meer dan tien jaar heeft het dienst gedaan. De glans is er af, het is verworden onder de toevloed van studenten, het gebrek aan accommodatie en door de creativiteit van docenten.

Wat dan wèl? Iets moet er geregeld worden; bij de vormgeving van het onderwijs kan niet iedere docent of vakgroep volledig zijn eigen gang gaan. Een rooster zou niet meer te maken zijn en de berekening van de studielast per vakgroep (van belang voor de formatieverdeling, de toewijzing van personeel) zou nog meer dan nu het geval is oneigenlijke effecten hebben.

afspraken

Wat de raad heeft besloten betekent dat vakgroepen zuiniger kunnen gaan werken voor studenten die het traditionele studiepatroon

volgen. Daardoor komt meer energie beschikbaar voor hen die zich consequent en tijdig voorbereiden. Voor wat hoort wat, zou je kunnen zeggen. De vrijblijvendheid die ook volgens Crombag en de zijnen debet is aan de tekortkomingen van ons onderwijsstelsel kan worden weggenomen door afspraken tussen docent en studenten. Dat gaat heel simpel door studenten te laten intekenen voor een vak terwijl in studiegids of info'tje de voorwaarden zijn aangegeven. Afgesproken kan worden dat de student zich voorbereidt en aanwezig is bij alle of vrijwel alle bijeenkomsten. Als tegenprestatie houdt de docent de groep klein in omvang zodat hij door vragen stellen of ingeleverd werk corrigeren kan controleren of er inderdaad voorbereid is. Op die manier heeft de docent genoeg aan een korte toets op de laatste bijeenkomst om tot een beoordeling te komen. Mocht een student dan onverhoopt uit de boot vallen of heeft hij/zij zich niet aan de afspraak gehouden dan volgt verwijzing naar het reguliere tentamen.

Een docent die zijn/haar vak verstaat draait de hand niet om voor dergelijk kontraktonderwijs, want dat is het wat ik hierboven omschreven heb. In het door de raad nieuw ontworpen framework voor ons onderwijs zitten alle mogelijkheden voor deze en andere vormen van 'intensief onderwijs' die te zijner tijd

extra gaan meewegen bij de formatieverdeling over de vakgroepen.

grote bezorgdheid

Het zal duidelijk zijn dat er aan de door de raad op gang gebrachte omschakeling ook wel wat problemen zitten, zoals het feit dat de vraag naar intensief onderwijs wel eens groter zou kunnen zijn dan het aanbod. Bij een evenwichtige verdeling van het aanbod over de vakken zal dit overigens wel loslopen. Ondanks mooi gecijferd over studiebelasting van studenten (10 bruto-uren per vak per week) zullen namelijk niet veel studenten in staat zijn meer dan één, hooguit twee vakken per blok intensief te volgen. Verder moet er bij de op handen zijnde verandering rekening mee worden gehouden dat er per vak grote verschillen zijn. Vorm en inhoud zijn ook in het onderwijs niet absoluut te scheiden. Het is dáárom dat de onderwijscommissie samen met de vakgroepen bekijkt waar bezuinigd kan worden en waar geïn-tensiveerd.

Als voorzitter van de onderwijscommissie ontmoet ik daarbij nogal eens grote bezorgdheid bij docenten. Hoe kun je met minder bijeenkomsten toe als je nú al nauwelijks door de stof komt? En laten we de studenten die geen intensief onderwijs volgen niet te veel aan hun lot over? Ik ben er niet zo bang voor. Bezuinigen op het huidige, vrijblijvende systeem zal geen negatieve invloed hebben op de resultaten omdat veel van wat wij als docenten binnen dat systeem doen - al zouden wij het graag anders willen zien - nauwelijks iets uitmaakt. Degenen die dat niet geloven raad ik aan Crombags onderzoek te lezen dat is opgenomen in Universiteit en Hogeschool, maart 1985, blz. 234-246.

BEDRIJFSECONOOM

Dijker en Doornbos biedt in diverse van haar vestigingen een boeiende toekomst aan de ec. drs. die zich interesseert voor de accountancy.

Profiel van onze organisatie:

Dijker en Doornbos/accountants heeft een samenwerkingsverband met belastingadviseurs en organisatieadviseurs. De maatschap telt 25 vestigingen in Nederland, 2 in België en 1 op Curaçao, waarin circa 1900 mensen werkzaam zijn.

Zij maakt deel uit van de internationale maatschap Binder Dijker Otte & Co. (BDO) met 250 vestigingen over de gehele wereld.

In de maatschap wordt een modern sociaal beleid gevoerd in samenwerking met diverse beleidscommissies en Ondernemingsraad. De maatschap kent een functiewaarderingsstelsel en een daarop afgestemd beoordelingsstelsel. Er is een bedrijfs-geneeskundige dienst aan de maatschap verbonden.

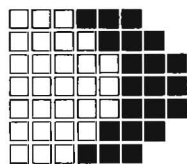
Taakomschrijving: In de aanvangsfase wordt u ingezet in de contrôlepraktijk. Daarbij wordt rekening gehouden met uw postdoctorale studie accountancy. Zo ontwikkelt u zich snel en efficiënt tot registeraccountant. Als een dergelijke toekomst u aantrekt, dan verzoeken wij u contact met ons op te nemen over de mogelijkheden voor een bedrijfseconoom.

Vereisten: Geheel of vrijwel geheel voltooide studie (bedrijfs)economie aan een van de Nederlandse hogescholen of universiteiten. Bereidheid om de postdoctorale studie accountancy te volgen. (Voor het volgen van die studie biedt onze maatschap ruime faciliteiten.) Leeftijd tot 30 jaar.

Arbeidsvoorwaarden: Salariëring overeenkomstig bestaande schalen; 13de maand; 8% vakantietoelage; vakantieregeling op basis van leeftijd; vergoeding van reis- en studiekosten; collectieve verzekeringen; pensioenfonds.

Carrière: Wij gaan er, net als u, vanuit dat u uw postdoctorale studie accountancy met goed gevolg afsluit. Dan bent u officieel registeraccountant. Afhankelijk van uw ontwikkeling binnen de maatschap behoort daarna benoeming tot medewerker of venoot tot de mogelijkheden.

Sollicitatie: U kunt uw sollicitatie of verzoek om nadere inlichtingen richten aan ons kantoor: t.a.v. de heer F.A. Slikker, Buitenveldertselaan 7, 1082 VA Amsterdam, tel.: 020-446881.

Dijker en Doornbos /accountants

Alkmaar Amersfoort Amsterdam Arnhem Bergen op Zoom Breda Doetinchem Eindhoven Emmen 's-Gravenhage Groningen Heerlen Helmond Hengelo(O) 's-Hertogenbosch Hilversum Leeuwarden Middelburg Nijmegen Roermond Roosendaal Rotterdam Tilburg Utrecht Zwolle Antwerpen Brussel Willemstad (Curaçao)

Internationaal **Binder Dijker Otte & Co.** : Amsterdam Brussel Dublin Hamburg Kopenhagen Lissabon Londen Luxemburg Madrid Milaan Oslo Parijs Stockholm Wenen Zürich en in diverse steden in andere werelddelen.

Heineken: het succes in de VS

Iedere ochtend van maandag tot vrijdag wordt het straatbeeld voor de Heineken brouwerij bepaald door honderden wachtenden touristen die dit laatste bolwerk van de Amsterdamse biercultuur willen bezichtigen. Veruit de meeste van deze touristen zijn Amerikanen waarvan de eersten al om acht uur hun plaatsje in de rij zoeken voor een nadere kennismaking met 's lands grootste bierbrouwer. Vanwaar deze overweldigende belangstelling? Waaraan heeft Heineken deze naamsbekendheid, niet alleen in Nederland maar ook ver buiten de landsgrenzen te danken?

Het begin

In 1864 nam Gerard Adriaan Heineken, de grootvader van Alfred Heineken, een kleine brouwerij 'de Hooiberg' over. De Hooiberg kwam al in 1592 in de stadsarchieven voor en was gelegen aan de Nieuwe Zijdsvoorburgwal (vlak achter de Dam) waar nu het restaurant 'Die Poort van Cleve' is gevestigd. Al snel werd deze brouwerij te klein en vier jaar later vervangen door een nieuwe op de plaats waar hij nu nog altijd staat, hoek Stadhouderskade - Ferdinand Bolstraat. Spoedig bleek ook deze brouwerij de vraag naar het gerstenat niet bij te kunnen benen. Derhalve werd in 1873 een tweede brouwerij in Rotterdam geopend.

Toendertijd kende het bierverbruik in Nederland een absoluut hoogtepunt en de noodzaak om te exporteren was er niet. Hier kwam weldra verandering in want tot de tweede wereldoorlog gaf het bierverbruik een dalende lijn te zien (wel was er sprake van een kleine opleving in het begin van de twintiger en dertiger jaren). Zodoende werd het uit lijfsbehoud noodzakelijk andere markten aan te boren. Allereerst richtte men zich op de Europese markt. In den beginne in beperkte mate, later begon dit grotere vormen aan te nemen doch tevreden was men geenszins.

Na de drooglegging in de Verenigde Staten was Heineken er als de kippen bij. De toch al voor Nederlandse begrippen aanzienlijke brouwerij rook zijn kansen. De verkoopcijfers waren aardig maar de doorbraak was er nog niet. Die kwam pas na de tweede wereldoorlog. Heineken werd als het ware herontdekt en de verkopen in 's werelds grootste biermarkt overtroffen de stoutste verwachtingen. In 1958 werd een derde brouwerij geopend om aan de spectaculair toenemende vraag te kunnen voldoen. Sindsdien heeft Heineken een waanzinnige groei doorgemaakt die uiteindelijk uitmondde in de bouw van de grootste brouwerij van Europa, die in Zoeterwoude. (Deze nam tevens de productie van de Rotterdamse brouwerij over.)

Heden ten dage is het Heineken het meest geëxporteerde bier ter wereld. Het Heineken concern heeft zestig brouwerijen verspreid over de vijf werelddelen met een totale productie van ruim 35 miljoen hectoliter en is daarmee de derde grootste brouwerij ter wereld achter twee Amerikaanse brouwerijen (de Anheuser-Busch en de Miller brouwerij).

Kwaliteit

In Amerika neemt Heineken 40% van alle geïmporteerde bieren voor zijn rekening. In procenten van de totale Amerikaanse biermarkt betekent dit 'slechts' 1,5% (omgerekend in hectoliters 2,5 miljoen, een kwart van de totale productie van Heineken in Nederland). Als verklaring van dit succes kan allereerst de hoge kwaliteit van het goudgele vocht worden opgemerkt. Ongetwijfeld heeft deze kwaliteit ertoe bijgedragen, zeker gezien de mindere kwaliteit van het Amerikaanse bier (dat vaak ook nog te koud, 'on the rocks', gedronken wordt), maar waarom weten merken als Grolsch en Brand die door bierkenners algemeen als vergelijkbare kwaliteiten worden aanvaard, de liefde voor hun bier niet te winnen.

Als reden hiervoor kan worden genoemd dat zij nieuwkomers zijn terwijl Heineken al een dikke vijftig jaar op deze markt opereert.

Dan blijft nog de vraag waarom de Amerikaan bereid is drie keer zoveel neer te tellen voor een Heineken in plaats van een bier van eigen bodem. Het antwoord ligt eigenlijk al in de vraag opgesloten: de prijs. Want juist deze hoge prijs (in de winkel ongeveer 5 dollar voor zes flesjes) blijkt de succesformule te zijn. Hierdoor is de exclusiviteit gewaarborgd. Wat de Amerikaan wil is een bier dat 'chique' is en daarbij nog uit een ver vreemd en klein landje komt. Dat moet wel goed zijn! Dit is tevens de voornaamste reden waarom Heineken al zijn bier voor de Amerikaanse markt in Nederland produceert. Op het moment dat (en dit heeft men meermalen overwogen) besloten wordt in Amerika te produceren betekent dit automatisch dat hiermee het 'imported' verloren gaat en het imago een deuk oploopt. Enige jaren geleden heeft een brouwerij uit Duitsland, Löwenbrau deze stap gezet. Men verwachtte een aanzienlijke omzetstijging immers het bier kon nu tegen concurrerende prijzen t.o.v. de 'homebeers' worden aangeboden (de besparingen op transportkosten zijn namelijk gigantisch). Wat een klap had moeten worden werd een fiasco! De voorspelde omzetstijging bleef uit en de winsten kelderden. Men moest Löwenbrau niet meer! Het gevolg is dat Löwenbrau kampt met een enorme overcapaciteit in zijn Amerikaanse brouwerij.

Snobbisme

Een andere reden voor Heinekens populari-

teit is de manier waarop Heineken zich in de media verkoopt (ook voor de Nederlandse reclames, met name in de dagbladen, mag gerust een compliment worden gemaakt vanwege de humoristische indringendheid). Waar Tuborg komt met een weinigzeggende tekst: 'maybe the best beer in the world', spreekt de reclame waarbij een exportflesje is afgebeeld met daaronder de tekst: 'if you make a great beer, you don't have to make a great fuss' boekdelen.

Hiermee speelt Heineken in op het snobbisme van de Amerikaan. Want zonder dit ongebreidelde snobbisme zou Heineken misschien niet zo groot geworden zijn als het nu is. Heineken richt zich voornamelijk op de beter gesitueerden. Op een beetje party móet gewoonweg Heineken geschonken worden. Illustratief hiervoor is de reclame met in grote letters Heineken en daaronder 'you can afford a better beer'.

Zelfs vorm en kleur van het flesje dragen hun steentje bij. In Amerika wordt net als in Nederland als verpakkingsmateriaal een bruin flesje gebruikt. Het exportflesje heeft een afwijkende groene kleur en zal daardoor onmiddellijk in het oog springen. De aparte vorm versterkt dit effect alleen maar.

(Als vergelijking kan coca-cola, de grootste concurrent van pepsu, dat door Heineken onder licentie wordt gemaakt, worden genoemd. In de beginperiode liep het produkt niet terwijl men er van overtuigd was dat het aan de kwaliteit en smaak niet kon liggen. Zo kwam men erop een eigen karakteristieke fles te maken en wat gebeurde er.....)

Straatbeeld

Kortom: Heineken weet zijn produkt letterlijk en figuurlijk goed te verkopen. Als er één bedrijf is dat zo goed gebruik weet te maken van de snobbistische trekjes van de Amerikaan dan is het Heineken wel. Ondenkbaar, lijkt het haast als een Amerikaan terugkomt van zijn rondreis door Europa en zou zeggen dat de Heineken brouwerij niet op zijn route lag. Dus zolang het straatbeeld voor de brouwerij op de Stadhouderskade niet verandert, zolang weet Heineken dat het goed gaat en men zich geen zorgen hoeft te maken.

R.B.

Hoe radicaal is Monika Triest?

Met ingang van één september trad de Belgische Monika Triest in dienst van de UvA als hoogleraar 'Werkgelegenheidsvraagstukken binnen het emancipatiebeleid'. Waarom ging zij zich bezighouden met vrouwenproblemen en wat is de betekenis voor haar van vrouwenwetenschap? Rostra op zoek naar de wortels van vrouwenstudies.

Geheel onopgemerkt ging haar benoeming bepaald niet voorbij. Vanaf het moment, dat het persbericht met haar aanstelling de wereld in was, werd zij 'besprongen' door (voornamelijk vrouwelijke) journalisten. Een groot deel van zowel de Nederlandse als de Belgische pers besteedde aandacht aan haar benoeming. Belgische kranten wezen er niet zonder enige ironie op, dat zodra het 'progressieve' Nederland weer een professor vrouwenstudies nodig heeft, deze uit België gehaald moet worden.

Leven

Monika Triest werd geboren in België. Door haar ouders is ze als meisje dan ook nooit tegengewerkt, integendeel. Haar ouders hadden hoge verwachtingen van hun twee kinderen, zodat Monika altijd sterk werd gestimuleerd. Ze werd naar een goede meisjesschool gestuurd en toen ze daar met niet on aardige cijfers vanaf kwam, was het vanzelfsprekend, dat ze zou doorstuderen. In 1958 begon ze aan de universiteit van Gent met een studie 'klassieke talen', die ze in 1962 afrondde met een licentiaat. In 1976 promoveerde zij aan de universiteit van Cincinnati (Ohio) op het proefschrift 'Women leadership roles in two selected labour unions in U.S. and Belgium'. Dr Triest: 'Ik geef toe, ik heb me altijd in een wat bevoorrechte positie bevonden. Ik heb altijd toegang gehad tot bibliotheken, universiteiten en ben ik m'n directe omgeving nooit tegengewerkt. Ik heb wel discriminatie meegemaakt. Als ik op een gegeven ogenblik de positie van de vrouw ter discussie wilde stellen, dan werd daar soms vrij lacherig op gereageerd. Zo in de trant van: 'daar heb je weer zo'n vrouw'. En ook op andere manieren merk je, dat je als vrouw niet altijd serieus genomen wordt'.

Ondanks haar beperkte ervaring met uitgesproken, haar carrière betreffende discriminatie en onderdrukking, was het voor Monika Triest een natuurlijke zaak om toe te treden tot de vrouwenbeweging, toen die eenmaal van de grond kwam. Professor Triest: 'Ik herkende veel in wat vrouwen destijds onderling in praat- en werkgroepen bespraken. En dat is ook niet zo vreemd, want je ziet als vrouw een hoop zaken op een bepaalde manier'.

Jaren '60

Zoals gezegd studeerde Monika Triest van '58 tot '62. De (studenten)revoltes heeft ze dan ook niet echt als studente meegemaakt. De bevrijdingsbewegingen uit die tijd hebben echter wel degelijk invloed op haar gehad.

Dr Triest: 'Ik ben begonnen met 'vrouwenstudies' toen in de Verenigde Staten, waar ik op dat moment woonde, de vrouwenbeweging begon op te komen. Die vrouwenbeweging maakte deel uit van een ruimere, sociale beweging, die al aan de gang was. Ik was daar actief in en het was voor mij heel normaal, dat ik daar aan mee ging doen. En toen ik er enige tijd inzate, in die praat- en actiegroepen, wilde ik voor mezelf onderzoeken hoe het nou eigenlijk allemaal in elkaar stak. Ik had Simone de Beauvoir gelezen, een paar keer zelfs, en daar stond zoveel in. Dus wilde ik voor mezelf precies weten hoe het nou kwam, dat de vrouw in een ondergeschikte positie zat en hoe het kwam, dat ze daar niet uitgeraakte. En ik wilde dat wetenschappelijk doen'.

Vernieuwing

In eerste instantie begon de nieuwe hoogleraar dus vooral uit eigen interesse de vrouwenproblematiek te bestuderen. Logischerwijs vindt ze het bestaan van vrouwenstudies volkomen gerechtvaardigd. 'Normaal zouden er geen vrouwenstudies hoeven te bestaan, volgens mij. Als de macht tussen mannen en vrouwen gelijk verdeeld zou zijn, als hun posities gelijkwaardig zouden zijn, dan zouden specifieke vrouwenstudies overbodig zijn. Ook 'vergeten' mannen bij hun onderzoek dikwijls het doen en laten van vrouwen, zodat simpelweg hun resultaten niet kloppen. Dat is eveneens een rechtvaardiging voor het bestaan van vrouwenstudies. In hun grond vormen vrouwenstudies een aanvulling op en een vernieuwing van het bestaande onderzoek'.

Ook als mannen het allemaal beter hadden gedaan en niet miskleun op miskleun hadden gestapeld, dan nog zouden vrouwenstudies in de ogen van dr Triest reden hebben om te bestaan. 'Een ander punt voor mij is, dat vrouwen en mannen historisch gezien verschillende ervaringen hebben. Op zich is het heel boeiend om in die situatie inzicht te krijgen. Eigenlijk zou iedereen zich daarvoor moeten interesseren. Mannen zouden er veel aan hebben, wanneer ze eens zouden luisteren naar wat die vrouwen te vertellen hebben'. De kritiek van onze nieuwste aanwinst richt zich niet alleen op onderwerpskeuze en onvolledigheid van mannelijke wetenschappers. Ook met hun methodes zit iets scheef. Dr. Triest: 'Vrouwen willen de aandacht er op vestigen, dat verschillende methodieken op bepaalde terreinen tekort schieten'. En: 'Vrouwen hebben een aantal technieken ontwikkeld, die toch ook eens een kans zouden moeten krijgen, die getest zouden moeten worden op hun waarde, ook in de 'grote' we-

tenschappelijke wereld. Want, laten we wel zijn, vrouwenstudies worden door een hoop mensen nog steeds niet helemaal 'au sérieux' genomen. En dat vind ik jammer'.

Elite ervaring

Ook de vrouwenbeweging, al heft ze voortdurend beschuldigend haar vinger, loopt natuurlijk het risico in dezelfde fouten te vervallen als diegene, waar ze zich tegen afzet. Vrouwen zijn mensen en daarmee evenzeer geneigd tot alle kwaad als ieder ander. Monika Triest realiseert zich dat. 'Bijvoorbeeld het gevaar van generalisatie loert. Echter, ik heb nergens zoveel waakzaamheid en zelfkritiek meegemaakt als binnen vrouwenstudies. We willen ons ervoor hoeden niet in dezelfde fouten te vervallen als de mannen'.

'Daarom wordt ook altijd gezegd: we werken vanuit onze eigen ervaring en dat is een elite ervaring. Er worden door ons wel algemene uitspraken gedaan over de positie van de vrouw. Want er zijn nu eenmaal voldoende overeenkomsten, die aanleiding geven tot een gemeenschappelijke analyse. Maar we maken op veel punten ook wel degelijk onderscheid. Ik zeg daarbij niet, dat vrouwen beter opletten, omdat ze vrouwen zijn. Nee, vrouwen hebben de directe ervaring van 'slechte' wetenschap. Dus willen wij het goed doen en er op letten, dat we niet dezelfde fouten maken'.

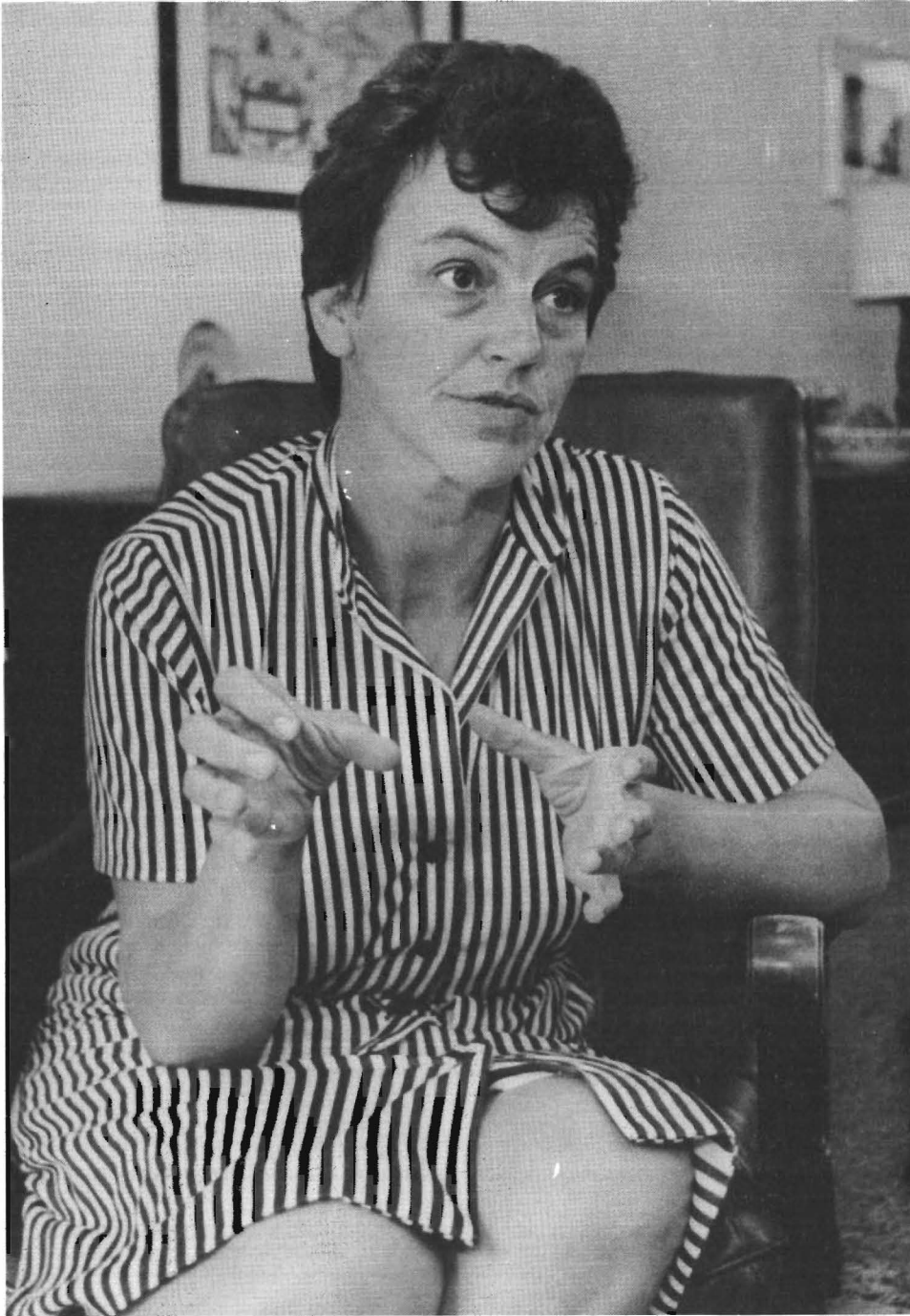
Modelfiguur

Vrouwen, althans of in ieder geval feministen, doen dus pogingen om het beter te doen, in de wetenschap, maar ook in de maatschappij, in de politiek en in het bedrijfsleven, enzovoort. Dat is geen eenvoudige zaak en er komt nog bij, dat vrouwen onderling niet altijd in vrede leven. Dr Triest: 'Als je waarneemt, dat vrouwen niet beter met elkaar omgaan dan mannen, dan komt dat, omdat we allemaal in dezelfde maatschappij zijn opgevoed'.

'Op het moment, dat je je kritisch gaat opstellen, ben je toch al gauw 25 à 30 jaar. Dan ben je al een bepaalde persoonlijkheid en dan is het heel moeilijk om jezelf strikt individueel helemaal te gaan veranderen. Kijk, ik geloof niet in kunstmatige processen. Zo van: nu zitten we in de vrouwenbeweging en daarom zijn we allemaal modelfiguren. Ik geloof daar niet in, vooral niet als dagelijks andere waarden worden aangemoedigd dan die in de beweging leven'.

Dat mag wel zo zijn, maar het blijft vrij triest om wereldverbeteraars vechtend over straat te zien rollen.

'Juist omdat vrouwen een onderdrukte groep

vormen, komen die tegenstellingen onder elkaar scherper naar voren. Het is overigens wel altijd de tegenpartij, die daar met de vinger naar wijst, terwijl ze zelf geen haar beter is'.

Revolutie

De vrouwenstrijd bestaat in feite uit twee delen. In eerste instantie willen vrouwen gelijkwaardige behandeling van mannen en vrouwen bereiken. Hun tweede streven is een betere en rechtvaardiger samenleving. Daarmee treedt de vrouwenbeweging strikt genomen buiten haar oevers en wordt ze meer dan een beweging van en voor vrouwen. Ze wordt een algemene beweging, die dezelfde processen doormaakt als andere (bevrijdings)bewegingen. Monika Triest over die processen: 'Sommige mensen hebben als theorie, dat de meest onderdrukten het meest solidair zijn. Dat klopt niet. Het zijn ook niet

de allerarmsten, die de revolutie maken. Het is de groep, die daar net iets boven staat. Die kan als trekpaard dienen om de rest mee te

krijgen. In pure ellende heb je niet de kracht en de moed om revolutie te maken'.

Zijn het niet eerder de intellectuelen, die de weg bereiden voor de revolutie en die dan maar hopen, dat de massa zal volgen?

'Nee, ik zeg juist, het zijn de mensen, die dezelfde collectieve ervaring hebben, maar die de zaken formuleren, de zaken organiseren en duidelijk de spreekbuis zijn van die groep. Er is een begrip 'de organische intellectueel', daar geloof ik in. Dat zijn mensen, die zich sterk identificeren met de situatie van een onderdrukte groep, en die daar een leidende rol in gaan spelen zonder elitair op te treden'.

Inleven

Aan het eind van het interview keerden we terug naar waar we begonnen waren, haar benoeming.

Had er een man op uw plaats benoemd mogen worden?

'Op dit moment moet ik zeggen 'nee'. En wel om twee redenen. Ten eerste ben ik een

voorzitter van positieve discriminatie. Ten tweede, alles wat vrouwenstudies betreft is nog altijd zeer sterk gebonden aan de ervaringen van vrouwen. Daarom zeg ik erbij 'op dit ogenblik'. Mannen kunnen zich momenteel nog niet voldoende inleven in de positie van de vrouw.

RM

Lees de Telex

vervolg van pag. 7

betere resultaten

Uit datzelfde onderzoek ('De studenten passen hun werkgedrag aan bij de organisatie van het curriculum') kun je concluderen dat zelf aangegane verplichtingen de studie-inspanningen van studenten in ieder geval beter zullen spreiden over het blok. Een student die één vak intensief volgt heeft daardoor niet alleen een grotere kans dat vak te halen maar ook om drie andere, waarvoor hij/zij slechts het vrijblijvende onderwijs heeft gevolgd, met succes af te ronden omdat er op het einde van het blok meer tijd voor over blijft. Per saldo kunnen door de geplande maatregelen de resultaten er dan ook alleen maar op vooruit gaan.

Ik denk daarom dat er alle reden is om met enig optimisme aan de slag te gaan, om het onderwijssysteem van de FEW te maken tot iets waar we met z'n allen weer in kunnen geloven.

AD

'Ekonomen zijn een beetje gek' (deel 1)

In het kader van het afscheidskongres in december ter ere van emeritus-hoogleraar J. J. Klant, zullen in Rostra enkele artikelen over wetenschapsfilosofie en economie verschijnen. De auteur heeft in Amsterdam en Londen enkele grootheden op dit gebied kunnen interviewen: Mark Blaug, Kurt Klappholz, Arjo Klamer en de opvolger van Karl Popper; John Watkins. Een verslag hiervan verschijnt in de volgende Rostra. Veel van de uitspraken die daarin worden gedaan, zijn echter niet te begrijpen zonder enige kennis over de debatten die momenteel spelen, en die ongetwijfeld ook tijdens het kongres gevoerd zullen worden. Dit eerste artikel vormt hierop een inleiding.

Verhaald wordt, wat van tijd tot tijd als wetenschap werd beschouwd. Van de fantasieën in de Middeleeuwen, via het moderne empirische ideaal dat haar oorsprong vindt bij Galileï, komen we bij Popper. De bestudering van de logische structuur van natuurkundige theorieën bracht Popper tot het leggen van een criterium voor wat nu eigenlijk een wetenschappelijke theorie is: dit is een toetsbare, en falsifieerbare, theorie. Popper stelde dat dit een universeel beginsel was, dat ook zou gelden voor bijvoorbeeld de economie. Mark Blaug gaat hierin mee, Klant is echter, na lang aarzelen, tot de overtuiging gekomen dat dit niet korrekt is. Qua werkwijze blijft Klant Popperiaans, hij bestudeert de logische structuur van *ekonomische* theorieën. Een verschil met de natuurwetenschappen is het ontbreken van universele numerieke constanten. Onze werkelijkheid ligt niet vast. Klant gaat nu zo ver dat hij stelt dat ekonomische theorieën nooit falsifieerbaar zijn. De empirie is niet doorslaggevend. Maar wat dan wel?

Onlangs zijn Arjo Klamer en Donald McCloskey in het debat getreden, met een geheel nieuwe benaderingswijze. Ze hebben het keurslijf van Popper, de bestudering van de logische structuur van theorieën, van zich af geworpen. De aandacht wordt nu gericht op de communicatie tussen wetenschappers: geloof en dromen, retorika en verbeelding, komen weer in het vizier. Is er een betere waarborg voor leesgenot?

Een dialoog in 1482

Laat in de Middeleeuwen, in het jaar 1482, speelt zich een boeiende dialoog af tussen de aartsdiaken van de Notre Dame van Parijs, Dom Claude Frollo, en twee bezoekers, Lodewijk XI en zijn lijfarts. Zij komen voor medisch en astrologisch advies. Gevraagd om de medische raad, wijst Dom Claude echter naar een in de muur gekerfde spreuk: 'De geneeskunde is een dochter der dromen. - *Jamblique*'. De lijfarts reageert geprikkeld: 'Dus is het niet waar, dat de jicht een inwendige uitslag is, dat men een schotwond geneest door er een gebraden muis op te leggen, dat jeugdig bloed, met kennis ingespoten, de jeugd weergeeft aan oude aderen; het is niet waar, dat twee en twee vier zijn en dat kramp van achteren volgt op kramp van voren?'

Dom Claude houdt voet bij stuk, zijn bezoek verklaart hem dwaas. Het gespreksonderwerp verschuift naar het tweede verzoek: de uitleg der sterren.

Maar, tot vreugde van ons 20ste eeuws verstand, ook hierop gaat Dom Claude niet in: 'Welke waarheid hebt u gevonden, ik zeg niet in de geneeskunde die al te dwaas is, maar in de sterren? Noem mij het nut van de verticale bustrophedon, de vondsten van het getal ziruph en die van het getal zephirod'. Doch de lijfarts slaat terug: 'Loochent u de sympathische kracht van het sleutelbeen' en dat de kabbalistiek daarin haar oorsprong vindt?' Het gesprek wordt verhit. 'Dwaling, heer Jacob! Geen van uw formules raakt de werkelijkheid. Terwijl de alchemie op ontdekkingen kan wijzen. (...) Hier alleen is de waarheid, hier alleen is het licht! Hypocrates is een droom, Urania is een droom, Hermes is een gedachte. Het goud, dat is de zon, goud maken, dat is God zijn.' verklaart de aartsdiaken, 'Dat is de enige wetenschap'.

Helaas moeten we de overige 420 pagina's van Victor Hugo's 'De klokkenluider van de Notre Dame' aan de lezer onthouden (1). We weten nu voldoende over de betrekkelijkheid van de waarheden van 1482. Ons ontbeert echter nog de zelfkennis voor vandaag. De wetenschapsfilosofie heeft ons hierover meer te vertellen, een probleem is echter dat deze zich vooral in de natuurwetenschappen heeft ontwikkeld. Omdat de meeste ekonomo-wetenschapsfilosofen zich hierop beroepen, ofwel zich er juist tegen afzetten, blijven we nog even bij de natuurwetenschappen stilstaan.

De ontwikkeling van wetenschap

Wat in 1482 nog serieus werd beweerd, wekt nu de lachlust op. Maar waarom beweerde men dan al die onzin? Twee antwoorden zijn mogelijk. Het eerste is dat men niet beter wist. Empirisch onderzoek werd weinig gedaan: over ziekten, de elementen en sterren was vrijwel niets bekend. Toch heeft bijvoorbeeld de astrologie, met haar bestudering van de sterren, veel kennis opgeleverd. Zonder twijfel heeft Galileï hiermee zijn voordeel kunnen doen.

Galileo Galileï (1564-1642) verdedigde Copernicus' stelling van de dubbele aardbeweging tegen de leer van Ptolemeus en de kerk,

dat de aarde het vaste middelpunt in het heelal was. In 1616 werd hij door de kerk veroordeeld, in 1633 werd hij tot ketter verklaard en moest hij zijn denkbeelden herroepen. Dit leidt ons naar de tweede reden waarom men al die 'onzin' beweerde: men *wilde* niet beter weten.

De kerk was een beetje gek, zoals wij allen nu natuurlijk weten, maar we kunnen wel proberen om te begrijpen *waarom* ze dan wel gek was. Ten eerste was er een puur praktisch gegeven: het stelsel van Ptolemeus deed op dat moment simpelweg betere voorspellingen dan dat van Copernicus. Wel was het vele malen ingewikkelder, bovendien zat het op dood spoor: het aantal weerleggingen (anomalieën) nam toe. Terwijl de theorie van Copernicus en Galileï nog veelbelovend was, en later dan ook superieur. Een tweede reden van de kerk was dat, met de aanvaarding van de stellingen van Galileï, een compleet wereldbeeld losgelaten moest worden. Het was een strijd tussen geloof en exacte onderzoeksmethoden, tussen Prediker en Josua als dogma's uit de bijbel, en zelfstandig empirisch speurwerk. Thomas Kuhn heeft zoiets een strijd tussen *paradigma's* genoemd, en aangegeven op welke moeilijkheden een verandering van paradigma's kan rekenen (2). Het is mogelijk dat twee paradigma's zo ver uiteenlopen, dat communicatie tussen de twee nauwelijks meer mogelijk is. De begrippen die gehanteerd worden krijgen een volslagen andere inhoud: het is niet alleen maar de vraag of de aarde nu stilstaat of beweegt, maar ook de voorstelling van 'aarde' en 'beweging' verschilt. Kuhn stelt: '(...) the proponents of competing paradigms practise their trades in different worlds' (3). Ook de problemen waartoe men een oplossing wenst aan te dragen lopen uiteen. In een notedop is dit de 'incommensurability-thesis' van Kuhn. We zullen deze ook in de economie nog tegenkomen.

Een tweede omwenteling, na de 'Copernicaanse revolutie', die we in de natuurkunde kennen is die van de moderne quantumfysika en Einstein's relativiteitstheorie. Deze omwenteling verliep minder moeizaam: de kerk had in deze kwesties ondertussen geen gezag meer, bovendien waren de exacte onderzoeksmethoden nu alom aanvaard. Toch bleven er problemen. Einstein heeft zich nooit kunnen verzoenen met het wereldbeeld dat hij opriep: dat wij beheerst zouden worden door een kansspel op atomair nivo. 'God dobbelt niet'. Ook empirische problemen blijven bestaan: de voorspellingen van quantumfysici zijn zeer nauwkeurig, maar niet perfect.

Popper...

Onvolkomen voorspellingen, botsende wereldbeelden, het begint al aardig herkenbaar te worden voor ons, economen. Toch zijn we er nog niet helemaal: er zijn nog twee wetenschapsfilosofen die zich met name met de natuurkunde hebben beziggehouden, maar waarvan de invloed op economen enorm is geweest. Dit zijn Karl Popper (geboren in 1902) en zijn leerling Imre Lakatos (± 1930 - 1974). Van de wetenschapsfilosofen is Popper ongetwijfeld de bekendste, en de invloedrijkste. Aan hem zal altijd het woord

'falsifikatie' verbonden blijven.

Ook Popper hield zich bezig met het vraagstuk wanneer we theorieën aanvaarden of verwerpen. Hij maakt echter een onderscheid tussen twee soorten theorieën: wetenschappelijke theorieën en metafysika. Een wetenschappelijke theorie dient weerlegbaar, falsifieerbaar te zijn. Met dit zogenaamde demarkatiebeginsel probeerde Popper de wetenschappelijke pretenties aan Freuds psychoanalyse en het marxisme te ontnemen. Theorieën die altijd waar zijn, met allerlei ad-hoc redeneringen steeds van weerlegging gered kunnen worden, behoren niet tot de wetenschap. Je kan er in geloven, of niet. Kortom, een theorie moet zich durven blootstellen aan empirische weerlegging, mag zich nooit onschendbaar opstellen. De wetenschappelijke waarheid is, paradoxaal, per definitie onzeker. Popper onderscheidt, zoals gezegd, wetenschappelijke theorieën van metafysika, maar *binnen* de groep 'wetenschap' is er geen principiële verschil. Ook al heeft Popper zich nauwelijks met de wetenschapsfilosofische problemen van de sociale wetenschappen bemoeid, hij gaat er van uit dat hier dezelfde normen gelden als in de natuurwetenschappen: er bestaat slechts één wetenschappelijke methode. Eén van de weinige economen die hier nog steeds achter staat, is Mark Blaug. De opvolger van Popper aan de London School of Economics, John Watkins (die zich net als Popper vooral op de natuurwetenschappen richt), gelooft er echter niet meer in. En met hem vele anderen, waaronder Joop Klant en Arjo Klamer.

...in de problemen

Eén van de belangrijkste kritieken op Popper is afkomstig van Lakatos. Lakatos borduurt voor een belangrijk deel voort op het werk van Popper. Volgens sommigen zou Popper helemaal geen problemen hoeven te hebben met het werk van Lakatos, maar lijdt hij aan een kwaal die vaker voorkomt bij grootheden: te trots om eigen onvolmaaktheden toe te geven. Maar laat ons zien.

Het is niet moeilijk om de zojuist geschetste karikatuur van het falsifikationisme te weerleggen. Zou de eerste de beste onregelmatigheid van een voorspelling tot weerlegging van een hele theorie leiden, dan zou de wetenschap vandaag niet verder zijn dan in 1482, of zelfs daar niet. Want, zoals we reeds zagen, geen één theorie is perfect. Zo extreem of naïef om dit te stellen was Popper echter niet, zijn werkelijk denken is genuanceerder. Lakatos maakt (ter bescherming van Popper) een onderscheid tussen de 'naïeve', en de 'sophisticated' Popper. De weerleggingen moeten belangrijk (talrijk, of essentieel) zijn, er moet van een alternatief sprake zijn. Voor Lakatos is dit echter niet voldoende.

Lakatos is de uitvinder van een soortgelijk begrip als het paradigma van Kuhn: namelijk het *Scientific Research Program* (SRP). Wetenschappers werken niet met losstaande theorieën, maar met een samenstel daarvan, dat in permanente ontwikkeling is. Lakatos probeert wat minder vaag te maken wat nu de rol van falsifikaties is. Een theorie staat nooit alleen, maar geniet de bescherming

van een aantal ondersteunende theorieën. Dit noemt hij de *protective belt*. Een falsifikatie kan tot een aanpassing van een hulphypothese leiden, waarbij de kern ongeschonden blijft. Ook de falsifikatie zelf kan bestreden worden, door bijvoorbeeld de meetmethode te bestrijden. Wetenschappers hanteren 'immunizing strategies' om gestructureerd door te kunnen werken. Dat is niet kwalijk, zolang het maar binnen de perken blijft. Wanneer er steeds vaker een beroep op moet worden gedaan, is er echter sprake van een degenererend onderzoeksprogramma. Lakatos noemt dit 'problemshifts'. Deze kunnen verdedigend zijn, of juist grensverleggend. Het eerste geval gaat gepaard met het degenererende SRP. Het is dan rationeel om uit te kijken naar een veelbelovender SRP, in de terminologie van Lakatos een progressief SRP.

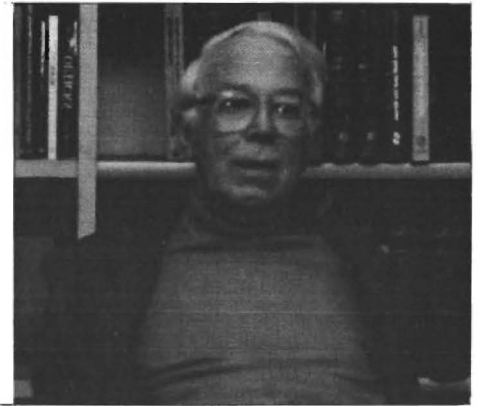
Maar ga dat maar eens aan economen verkopen: zoiets valt onder Kuhn's wereldbeeldschokken). Ook wordt duidelijk waarom zeer snel al het stelsel van Copernicus aanvaardbaarder was dan dat van Ptolemeus: er was sprake van een strijd tussen een progressief en een degenererend SRP.

De economen

Lakatos' methode lijkt geknipt voor de economie. Mark Blaug heeft bijvoorbeeld een adoptiepoging gedaan (waarbij met name het Popperiaanse hem aansprak en is blijven aanspreken). Ook recent is nog een poging gedaan de ontwikkeling van de Nieuw-Klassieke theorie met behulp van de methodologie van de SRP's te beschrijven. Arjo Klamer spuit hier in zijn interview kritiek op (zie volgende Rostra): het enige wat namelijk duidelijk wordt is dat het Nieuw-Klassieke onderzoeksprogramma (nu al) degenererend is. Desondanks wordt er door velen aan vast gehouden. Je mag dan, aldus Klamer, conkluderen: 'Economen zijn een beetje gek', maar wat dan nog? Voordat we Klamer's eigen visie geven blijven we nog even in de hoek van Popper-Lakatos.

Zoals gezegd is Mark Blaug nog steeds op en top Popperiaan. Hij meent ook dat hij de gang van zaken in de werkelijkheid aan zijn zijde heeft. De empirie is voor hem dan ook doorslaggevend als verklaring voor de populariteit van economische theorieën. Zo is de opkomst van het monetarisme voor hem vrij simpel te verklaren uit een empirische falsifikatie van het Keynesianisme in het begin van de jaren zeventig. De stagflatie, de verschuivende Phillipscurve, was dominant, en hoe had het ook anders gekund? Als we ons niet door de werkelijkheid laten leiden, waardoor dan wel?

De strijd van Blaug is moedig, want hij heeft nog maar weinig medestanders. Klant was er één, maar is dat zeker niet meer. Ten eerste ontkent Klant dat er sprake is geweest van een falsifikatie van het keynesianisme: dit terwijl Blaug beweert dat Klant hem hierin gelijk heeft gegeven. Dit zou opmerkelijk zijn gezien een niet lang geleden verschenen artikel dat Klant samen met Driehuis geheel in Keynesiaanse geest schreef: 'The nature and causes of the world depression'. Maar er is een veel fundamenteeler geschilpunt: Klant

vindt tegenwoordig dat economische theorieën *überhaupt niet falsifieerbaar zijn*. Klant heeft Popper definitief vaarwel gezwaaid, en bestrijdt natuurwetenschappelijke pretenties voor de economie. De inspiratie ontleent Klant aan een boek uit 1958 van de huidige Griekse premier Papandreu: *Economics as a science* geheten. Hij maakt een onderscheid tussen grondtheorieën en specifieke theorieën. De eerste behelst de achterliggende visie, de aard der relaties, de tweede is een kwantitatieve uitwerking daarvan. Hoewel deze laatste wel weerlegbaar zijn zal de grondtheorie steeds buiten'schot blijven. Er zijn altijd andere specifieke uitwerkingen mogelijk, onder meer omdat de economische werkelijkheid niet zo wetmatig vastligt als de natuurkundige.

Falsifikaties spelen volgens Lakatos een minder belangrijke rol dan bij Popper: wetenschappers proberen vaker te verifiëren dan te falsifiëren, om zo progressieve problemshifts te bereiken. Deze zienswijze dekt volgens Lakatos de geschiedenis van de wetenschapsontwikkeling, zonder overigens Popper's norm van de toetsbaarheid te verwerpen.

We kunnen nu verklaren waarom het een tijd lang rationeel was om in astrologie of God te geloven: aldus kon meer verklaard worden dan op enige andere wijze (en dat er *vandaag de dag* nog mensen in geloven is een teken van het irrationele karakter van de mens; mensen zijn een beetje gek...

Klant stelt dan dat theorieën aanvaard of verworpen worden op grond van hun plausibiliteit. Hiermee is Arjo Klamer echter niet tevreden. Als leerling van Klant gaat hij door waar Klant ophoudt. Centraal bij hem staat het gesprek, de communicatie tussen economen. We zagen al dat ook Kuhn hieraan aandacht schonk. Klamer geeft er echter een nieuwe draai aan. Er zijn verschillende gespreksnivo's (5) die voor economen belangrijk zijn. De empirie van Blaug is daar één van, maar niet de enige. Ook de stijl van argumenteren, de retorika, het gebruik van fabels of analogieën spelen een grote rol. Samen met Donald McCloskey, van oorsprong lid van de Chicago-positivisten-school uit Amerika, probeert Klamer dit taboe te doorbreken. McCloskey is sterk in literatuur geïnteresseerd: hoe probeer ik mijn lezer mee te slepen (mijn openingscitaat is ook bedoeld om hem te behagen...).

vervolg op pag. 15

(advertentie)

AIESEC's Bedrijven- Info-Dag

Zoals u wellicht weet organiseert AIESEC al enige jaren informatiedagen voor studenten economie, econometrie en accountancy. Dit jaar zullen er drie afzonderlijke dagen plaatsvinden, te weten - de bedrijven-info-dag

- de sollicitatie-info-dag
- de individuele-gesprekken-dag.

Over beide laatstgenoemde dagen krijgt u t.z.t. de nodige informatie.

De *bedrijven-info-dag* zal gehouden worden op **donderdag 10 oktober 1985** in het gebouw van de

Vrije Universiteit

Boelelaan 1105

Amsterdam

De dag begint om 9.00 uur precies. Op deze dag wordt u in de gelegenheid gesteld in contact te treden met bedrijven naar uw keuze. Gedurende 3-kwartier durende sessies zullen de aanwezige bedrijven hun organisatie toelichten en een indruk geven van de carrièremogelijkheden voor academici binnen hun bedrijf. De bedrijven-info-dag is in principe bedoeld voor doctoraalstudenten os/ns, maar er is een beperkte mogelijkheid voor propedeusestudenten om deel te nemen. Tijdens deze dag bieden wij u tevens de mogelijkheid nader in contact te treden met de vertegenwoordigers van de deelnemende bedrijven gedurende een lunch en een afsluitende borrel. Wij vragen u voor deze dag, inclusief lunch, borrel en informatiemap, een tegemoetkoming van f 5,- die u op de dag zelf kunt voldoen.

Inschrijving:

U kunt zich voor maximaal 6 bedrijven inschrijven.

Dit formulier voor vrijdag 4 oktober opsturen naar

AIESEC AMSTERDAM POSTBUS 10269, 1001 EG AMSTERDAM (voor nadere informatie bel 265030 dagelijks tussen 14.00 en 16.00 uur.)

Inschrijfformulier AIESEC Bedrijven-Info-dag 10 oktober a.s.

Naam:

Adres:

Postcode: Woonplaats:

Telefoon:

Bedrijven waarbij sessies gevolgd willen worden in volgorde van voorkeur:

1:	4:
2:	5:
3:	6:

Ik ben e jaars student.

Deelnemende bedrijven

- Ahold
- Amro
- Arthur Anderson & Co Nederland o.v.
- Bank Mees & Hope
- Coopers & Lybrand o.v.
- DSM
- Dijker en Doornbos
- Ernst & Whinney
- Klijnveld Kraayenhof & Co o.v.
- Moret & Limperg o.v.
- Nationale Nederlanden
- Nederlandse Accountants Maatschap o.v.
- Peat Marwick Nederland o.v.
- Philips
- Price Waterhouse Nederland o.v.
- Procter & Gamble Benelux n.v.
- Unilever
- Shell
- Akzo
- Amev
- I.B.M.
- Océ Nederland b.v.
- Heineken
- Cargill b.v.
- Rabo Bank
- ABN
- NMB
- Van Dien & Co
- AEGON
- Mars b.v.

Afgestudeerde of bijna afgestudeerde doctorandi

Reyn, de Blaey en Co Accountants maakt deel uit van een middelgrote en groeiende maatschap van registeraccountants, belastingadviseurs en organisatieadviseurs met een 18-tal vestigingen in Nederland. Internationaal zijn wij actief binnen het samenwerkingsverband van Horwath & Horwath International.

Voor ons kantoor in Amsterdam zoeken wij enkele afgestudeerde of bijna afgestudeerde doctorandi, die tevens de postdoctorale opleiding accountancy volgen of gaan volgen.

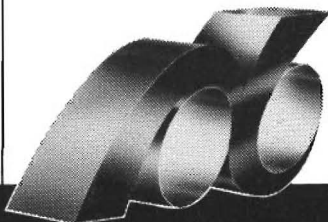
De werkzaamheden zullen bestaan uit het controleren van administraties, het samenstellen van financiële verslagleggingen en de voorbereiding van uit te brengen adviezen. In onze zeer gevarieerde cliëntenkring ligt de nadruk op kleine tot middelgrote organisaties, zowel in de profit- als de non-profit sfeer.

De geschikte kandidaten moeten na een inwerkperiode in staat zijn om met een grote mate van zelfstandigheid te werken en de ambitie hebben zich tot een echte professional te ontwikkelen.

Zij tonen initiatief, lossen problemen creatief op, beschikken over uitstekende contactuele eigenschappen en passen goed in ons enthousiaste team. Leeftijd ongeveer 25 jaar.

Reyn, de Blaey en Co kent goede studiefaciliteiten en overige secundaire arbeidsvoorwaarden. Er wacht u een plezierige werksfeer met voldoende ruimte voor zelfontplooiing. De datum van indiensttreding kan in nader overleg worden vastgesteld.

Bent u geïnteresseerd, stuur dan uw sollicitatie met curriculum vitae t.a.v. drs. E.Th. van Emmerik R.A. aan Reyn, de Blaey en Co Accountants, Herman Heijermansweg 20, 1077 WL Amsterdam. Voor nadere informatie kunt u telefonisch contact opnemen met 020 - 730755, toestel 37.

Reyn, de Blaey en Co
accountants

Raad en Daad

Op de laatste vergadering voor de vacantie hielden de belangrijkste besluiten verband met de computerruimte en de UHD-plaatsen. Verder werd er gesproken over de introductieweek en Bedrijfsorganisatie en Arbeidsverhoudingen.

Introweek

Rond het te verwachten aantal eerstejaars hing dit jaar meer onzekerheid dan in voorgaande jaren. Zeker was dat het aantal hoger zou zijn. De grootste onzekerheid betrof een aantal van duizend bedrijfskunde studenten die niet allemaal naar bedrijfskunde konden en pas laat hun tweede keuze bekend maken. Onder deze omstandigheden werd de begroting van de introweek wat variabel gemaakt. Uitgangspunt voor de raad werd dat het bedrag dat de faculteit per deelnemende student betaalt gelijk blijft.

Computerruimte

In deze rubriek heb ik al eens eerder geschreven over de computerplannen met de vierde verdieping en met de faculteit in het algemeen. Na een langdurige opstartperiode is er eindelijk schot gekomen in het facultair structuurplan Computerapparatuur en -programmatuur. De raad achtte het noodzakelijk dat:

- de faculteit, ten behoeve van informatisering, op zeer korte termijn beschikt over 60 terminals/microcomputers.
- op zeer korte termijn voor het Maupoleum in een datacommunicatie netwerk dient te worden voorzien ten behoeve van verbindingen naar de mini/mainframe bij SARA.
- voor practicadoeleinden en persoonlijk computergebruik door studenten op zeer korte termijn een instructiezaal op de 4e verdieping dient te worden ingericht.

- de faculteit op korte termijn beschikt over een IBM mini/mainframe t.b.v. het rekenwerk, het systeemontwerp, de management informatie en de decision support systemen waarvoor de microcomputers onvoldoende krachtig zijn.
- op middellange termijn de faculteit moet kunnen beschikken over een super mini/mainframe systeem, terwijl op lange termijn nog 40 extra terminals/micro's nodig zijn voor te verwachten groei.
- de faculteit over een onderhoudsbudget ten behoeve van software en de hardware dient te beschikken.
- voor de financiering additionele middelen aan de faculteit ter beschikking worden gesteld, omdat binnen de huidige omvang van de jaarlijks ter beschikking staande middelen, hiervoor geen ruimte is.

UHD-ad personam

Geregelde lezers van deze rubriek weten inmiddels wat een UHD is. Voor de minder regelmatige lezers en de eerstejaars vertel ik in het kort waar het om gaat. Er komt een nieuw rangenstelsel op de universiteit. De belangrijkste nieuwe categorieën zijn: kroondocent, universitair hoofddocent, universitair docent en assistent-in-opleiding (in deze hiërarchische volgorde). Iedereen die wetenschappelijk hoofdmedewerker of wetenschappelijk medewerker was wordt universitair docent. Daarnaast zijn er een aantal UHD-plaatsen waarnaar gesolliciteerd kan worden.

In het voorjaar besloot de raad een twaalfal *structurele* UHD-plaatsen in te stellen. Dit zijn plaatsen die blijven bestaan onafhankelijk van de persoon die hem bezet. Daarnaast bestaat er de mogelijkheid van een persoonlijk UHD-schap dat, het woord zegt het al, wél van de persoon afhankelijk is.

De vakgroepen mochten aanbevelingen doen aan een commissie UHD-ad personam en deze commissie besloot vervolgens twee personen voor te dragen. De raad nam de omvang van de voordracht over. De namen horen zij binnenkort.

Bedrijfsorganisatie en Arbeidsverhoudingen

In verband met de lopende benoemingsprocedure voor een nieuwe hoogleraar BOAV (opvolging Verburg) werd gesteld dat de raad akkoord gaat met de mogelijkheid van een deeltijdsaanstelling, mits die minstens 0,8 fte (= 32 uur per week) omvat.

Wat de overige punten betreft: de raad gaat akkoord met een benoeming van een hoogleraar Methoden van toegepast economisch onderzoek, die leiding gaat geven aan de Stichting voor Economisch Onderzoek.

Een door het bestuur ondernomen poging om de affaire micro-UHD op te lossen is (wederom) mislukt. Voorlopig gaat de kwestie in de ijskast. Op verzoek van de Nobas komt er een overzicht van de vergaderdata FR van het volgend collegejaar (het huidig overzicht loopt tot december).

Marcel Michelson

vervlg van pag. 10

Ook epistemologie, of kennistheorie, speelt een rol. Een zinvolle communicatie tussen iemand met een voorkeur voor exacte, zeer abstracte theorieën en iemand die meer op beleidsgerichte vraagstukken is gericht, is nauwelijks mogelijk.

Een andere nieuwe deelnemer aan het methodologendebat is Bruce Caldwell. Hij gaat weer een stapje verder: alles mag. Hij verdedigt het methodologisch pluralisme. Waar de voorgaande personen sommige methodologieën nog volstrekt afwijzen, zoals bijvoorbeeld Friedman's instrumentalisme, is Caldwell van mening dat er geen kunstmatige barrières voor onderzoek moeten worden opgeworpen. Dit lijkt op de stellingname van Paul Feyerabend, een wetenschapsfilosoof die met zijn dadaïstische (of anarchistische) methodologie de aandacht trok (de titel van één van zijn boeken is veelzeggend: *Against method*). In het algemeen wordt echter gevonden dat Caldwell een met kennis ingespoten dosis verstand goed zou kunnen gebruiken. Doch hierover hebben de geïnterviewde ekonomen leukere dingen te zeggen, geduld tot de volgende Rostra is nog even nodig.

Hugo Keuzenkamp

- Origineel 1832, geciteerd uit Skarabeeuitgave 1982, blz. 149-150.
- Thomas Kuhn (1970), *The Structure of scientific revolutions*.
- Kuhn, blz. 150
- De Economist 131, nr. 4, 1983 (bij de SEO als overdruk verkrijgbaar).
- Arjo Klamer (1984), *Levels of discourse in new classical economics, History of Political Economy* 16:2.

GAGA op SEF-feest

GAGA heeft reeds veel succes geboekt in haar korte bestaan. Het meest recente succes is wel dat zij VARA's 'De grote prijs van Nederland' won. 'Een afrikaanse variant op Doe Maar' werd de band door muziekkrant OOR genoemd. De band probeert 'dansbare swingende muziek te spelen die een fusie is van Afrikaanse ritmes, moderne wave en Nederlandse teksten.' De regelmatige televisiekijker of concertzalenbezoeker zal ze waarschijnlijk al eens hebben gehoord. Ze verschenen in 'Wissels' (NCRV) 'The Tube' (VPRO) en 'Count Down' (VOO), en onlangs hadden ze de 'Steunplaat' (Avondspits/NOS). De band telt zes leden waarvan de ene helft uit Amsterdam en de andere helft uit Utrecht komt.

Het SEF-feest vindt plaats op een bekende locatie; de jeugdherberg aan de Mauritskade. De kaarten zullen verkrijgbaar zijn op het gebruikelijke voorverkoopadres.

scheltema holkema vermeulen | *boekverkopers*

Een ruime keuze op het gebied van:
**accountancy, financiering, automatisering, marketing
organisatie, economie, geografie**

R. Backhouse - A history of modern economic analysis Basis Blackwell	f 145,65
H.G. Barkema en P.W. Moerland - Toevoegen van waarde Kluwer	f 49,50
G.P. Brockway - Economics, what went wrong and why and some things to do about it. Harper & Row	f 84,00
D. Gowland - Money, inflation and unemployment Wheatsheaf Books	f 49,40
E. Helpman, P.R. Krugman - Marketstructure and foreign trade Wheatsheaf Books	f 123,75
R.C. Hine - The political economy of European trade Wheatsheaf Books	f 49,40
H.E. Kroeger - Using discounted cash flow effectively Dow Jones Irwin	f 188,15
M. Linear - Zapping the third world. The disaster of development aid.	f 28,30
T. Lorenz - Venture capital today Woodhead Faulkner	f 123,75

S. Maital - Economic games people play Basis Books	f 83,95
J. Maloney - Marshall, orthodoxy and the professionalisation of economics Cambridge	f 122,75
W. Nix, S. Nix - The Dow Jones Irwin Guide to Stock index futures and options Dow Jones Irwin	f 111,50
Tudor Rickards - Stimulating innovation. A system approach Pinter	f 76,75
R. Schöndorff, N. Cohen, J. Pleus - Economie voor jou Synopsis	f 32,50
M. Weggeman- G. Wijnen, R. Kor - Ondernemen binnen de onderneming. Een integrale aanpak Kluwer	f 35,00

scheltema *boek*
holkema *ver*
vermeulen *kopers*

koningsplein 20
1017 BB amsterdam
tel. 020-267212